

2. téma:
Zákl. teoretické směry
sociologie

27. 3. 2010

Vznik sociologické vědy jako reakce na krizi

- Podle některých sociologů je krize tradiční společnosti na přelomu 18. a 19. století podobná situaci, která zavládla na prahu století 21.

krize v oblasti regulace světa práce

dříve rozpad cechů – dnes krize odborů a dlouhodobého zaměstnání

krize rodiny

dříve rozpad tzv. obrněné domácnosti – dnes krize nukleární rodiny a rozšíření subkultury singles

krize moci

dříve konec monarchie a nastolení demokratického systému na občanském principu - dnes krize státu resp. sociálního státu

krize náboženství

dříve sekularizace světového názoru a eroze jednotného náboženského výkladu světa – dnes ztráta legitimacy „velkých vyprávění“ (např. o pokroku, národu, rase, směřování dějin, atd.)

Obecná charakteristika tradiční a moderní společnosti

1. ZPŮSOB USPOŘÁDÁNÍ MOCI A SPRÁVY

Tradiční společnost

- Omezené zdroje tradiční moci
=> není možná systematická kontrola celého území
- malý bezprostředný vliv, nejasné hranice

Moderní společnost

- Mocenský rámec je vytvářen moderním národním státem, který je schopen kontrolovat každodenní život svých občanů
- jasné hranice

2. TYP EKONOMIKY

Tradiční společnost

- základní výrobní jednotka = domácnost,
- nízká směna, hospodářská soběstačnost.
- Těžiště ekonomiky: zemědělství a řemeslná výroba.

Moderní společnost

- Domácnost ztrácí své postavení soběstačné jednotky sociální reprodukce.
- Její jednotlivé funkce přecházejí na vznikající formální organizace, které zajišťují chod celé společnosti.
- Těžiště ekonomiky: průmyslová výroba.

3. TYP SOCIÁLNÍ STRUKTURY

Tradiční společnost

- Stavovská struktura.
- Status (společenská pozice) je dán příslušností k jisté stavovské vrstvě.

Moderní společnost

- Namísto stavů vystupují třídy.
- Status je dán postavením na trhu (vlastník kapitálu nebo vlastník pouhé pracovní síly).

4. ZPŮSOB VÝKLADU SVĚTA

Tradiční společnost

- Mytologická, náboženská podoba,
- Cyklické chápání času, stálost myšlení - stálá a definitivní totožnost jedinců.

Moderní společnost

- Převládá vědecký výklad světa,
- Lineární chápání času, dynamičnost (pohyblivost) myšlení - např. častá změna povolání, bydliště apod.

ZÁKLADNÍ PARADIGMATA V SOCIOLOGII

(Pro podrobnější výklad viz učebnice J. Kellera):

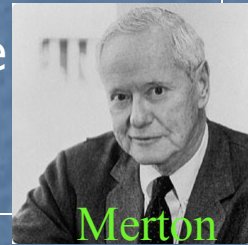
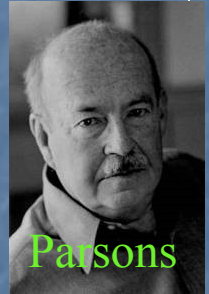
1) TEORIE KONSENSUÁLNÍ

- * *strukturní funkcionalismus* jako nejvýraznější směr a jeho nejvýznamnější představitelé:

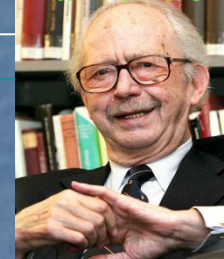
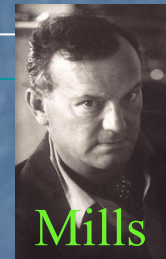
Talcott Parsons (1902-1979) – Sociologie zkoumá sociální systém a jeho funkce)

Robert. K. Merton (1910-2003) latentní a manifestní funkce, teorie středního dosahu a jiné koncepty

- * *teorie sociální směny*

Dahrendorf

2) TEORIE KONFLIKTU:

Ch. W. Mills (kritická sociologie)

R. Dahrendorf (vztah autority jako princip sociální dynamiky)

R. Collins aj.

ZÁKLADNÍ PARADIGMATA V SOCIOLOGII

(podrobněji opět J. Keller)

3) INTERPRETATIVNÍ SOCIOLOGIE:

Hlavní směry:

- *symbolický interakcionismus
  - W.I. Thomas (Thomasův teorém)
  - G. H. Mead (teorie Self = sociálního Já na bázi komunikace, teorie rolí, teorie socializace)
- *dramaturgická sociologie
  - E. Goffman – („Všichni hrajeme divadlo“)
- * etnometodologie
  - H. Garfinkel (výzkumy tzv. „zdravého rozumu“)
- * fenomenologická sociologie
  - A. Schutz (možnosti introspektivní metody pro poznání sociálních vztahů)
  - P. Berger, , T. Luckmann – („Sociální konstrukce reality“)

